

Svoboda + Palcr:

Vidět

sochy

Galerie výtvarného umění v Chebu

11. 4. — 16. 6. 2019

Vernisáž 10. dubna 2019 v 17:00

„Tážeme se, čím nás obrazový projev získává a co ustavuje, a nalézáme: ztělesnění duchovního světa obrazem a sochou,“ uvádí sochař Zdeněk Palcr (1927–1996) v jednom ze svých teoretických textů.¹ Duchovní svět Palcrových soch je pravdivým vnitřním světem neboli „jinou přítomností“, jež je zprostředkována uměleckými díly, přičemž nás, diváky, nechává na sebe nahlížet a tím ji obrazově zakoušet. „V soše – a v soše Palcrově je to provedeno v krajní podobě – nitro máme před sebou zobrazeno,“ potvrzuje filozof Petr Rezek.²

Jiří Poláček, Zdeněk Palcr a Jan Svoboda před ateliérem ve Zdíbech, 80. léta 20. stol. digitálně upravený scan pozitivu; © Jiří Poláček, dědicové

1 Zdeněk Palcr, Naivní svět génia, in: Jiřina Kumstátová, ed., *Za Zdeňkem Palcrem. Sborník textů věnovaných osobnosti Zdeňka Palcra*, Litoměřice: Galerie výtvarného umění, 1999, s. 24–28; cit. s. 24 (původně zveřejněno v časopise *Konserva / Na hudbu*, 1993, č. 10, s. 2–13).

2 Petr Rezek, Moře a luk, in: Idem, *K teorii plasticnosti*, Praha: Jan Placák – Ztichlá klika, 2011, s. 75–83, cit. s. 82. Text je datován rokem 1992.

Jan Svoboda, Část figury Zdeňka Palcra (1978), 70. léta 20. stol. negativ, 9 x 6 cm; © soukromá sbírka; digitálně upravený scan © ÚDU AV ČR

Svoboda jako výtvarný fotograf nalézal *obrazy* ve svém bezprostředním okolí, v prostředí svého bytu či ateliérů svých přátel a kolegů umělců. Byl Palcrovi intelektuálním druhem a přítelem, neboť oba spojovalo podobné chápání výtvarného umění ve smyslu filozofickém a duchovním. Svobodovy volné fotografie, zdánlivě prosté, jsou výsledkem důsledně promyšlených kompozic obyčejných námětů ze života a alchymické práce s valéry šedé při vytváření autonomních obrazů, jež jsou oslavou působení světla ve světě. Jeho velkým tématem byla práce s prostorem transformovaným do plochy. Svoboda nebyl tak teoreticky zaměřený a nepsal obsáhlé autorské texty jako Palcr, jeho názory jsou známé pouze z drobných poznámek, básní, metaforických názvů jeho obrazů či z několika zaznamenaných rozhovorů. V jedné z jeho básní nalézáme postulát „Obraz je obsahem“, jinak řečeno synchronně s Palcrem – umělecké dílo má ideovou podstatu, je jinou přítomností, je duchovním světem.³

Jan Svoboda, Z ateliéru Z.P., 1975 bromostříbrná fotografie, 50,4 x 50 cm; © Muzeum Narodowe we Wrocławiu, inv. č. XIII–3308/17

3 Jan Svoboda, Z mého deníku, in: Antonín Dufek – Jana Teplá, eds., *Jan Svoboda / Fotografie. Výstava k nedožitým šedesátým narozeninám autora – Jan Svoboda / Photographs. Exhibition Commemorating the Late Photographer's Sixtieth Birthday* (kat. výst.), Brno: Moravská galerie v Brně – Praha: Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1994, s. 14.

Jan Svoboda, Bez názvu (Topné těleso), 60. léta 20. stol. bromostříbrná fotografie, 39,7 x 29,8 cm; © Moravská galerie v Brně

Tato metafyzická témata otevírá nová společná výstava děl Jana Svobody a Zdeňka Palcra, dvou autorů složitých povah s ambi-ciózním uměleckým programem, kteří dnes patří do kánonu českého umění druhé poloviny 20. století. Již za svého života společně absolvovali několik výstav, počínaje poslední výstavou umělecké skupiny Máj 57 v roce 1964 v Nové síni v Praze. Palcr patřil k zakládajícím členům skupiny, Jan Svoboda se zúčastnil poprvé, aniž by v té době byl členem Svazu výtvarných umělců. Jiří Šetlík jej tehdy v recenzi označil za jeden z největších přínosů výstavy.⁴ V průběhu šedesátých a sedmdesátých let se oba umělci intenzivně přátelili a Svoboda pro Palcra dlouhodobě pracoval jako dvorní dokumentátor jeho soch.

V roce 1971 získal Palcr stodolu ve Zdíbech, kterou přetvořil na ateliér. Jan Svoboda v něm našel specifický námět svého volného cyklu fotografií nazvaného *Z ateliéru Z. P.* Soubor je vyvrcholením fotografa tvůrčího pohledu na Palcroy sochy a specificky zachycuje prostředí i materiální podmínky sochařovy práce. Vznikal v době, kdy byl Svoboda na vrcholu své kariéry. Z tohoto období pochází volný fotografický obraz *Pocta Zdeňku Palcra* (1971) nezvykle rozměrného formátu 120 × 80 cm, kterým Svoboda vyjádřil svůj obdiv i respekt sochaři. Zdíbský soubor byl na konci sedmdesátých let dvakrát vystaven v Polsku, ve Vratislavi a v Lodži. V osmdesátých letech pak oba umělci společně vystavovali ještě v Malé galerii Stavoprojektu v Brně.

Jan Svoboda, Výstava Zdeňka Palcra v Nové síni v Praze, 1970
bromostříbrná fotografie, 20,3 × 29,4 cm; © soukromá sbírka

Jan Svoboda, Část figury Zdeňka Palcra (1967), 60. léta 20. stol.
negativ, 9 × 6 cm; © soukromá sbírka; digitálně upravený scan © ÚDU AV ČR

Květoslav Příbyl, Jan Svoboda a Zdeněk Palcr v ateliéru na Letné, 14. 11. 1977
negativ, 2,4 × 3,6 cm (kinofilm); digitálně upravený scan © Květoslav Příbyl

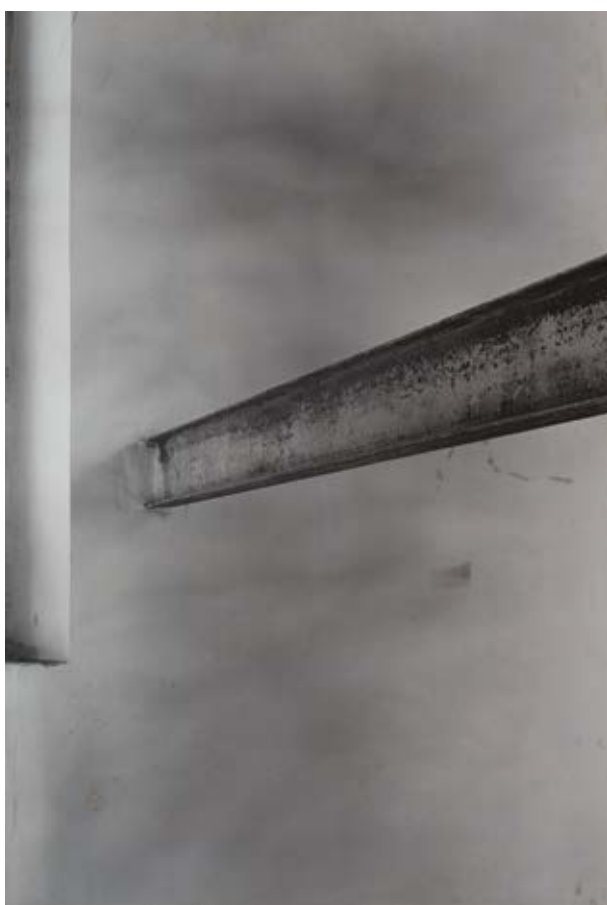
Aktuální výstava obou autorů otevírá také novou cestu průzkumu jejich díla, vzájemných vztahů i společných témat, kde se jejich tvorba protínala, přičemž se zaměřuje specificky na Svobodovu fotografickou interpretaci Palcrových soch. Po dlouhé době více než dvaceti let, jež uplynuly od poslední Palcroy souborné výstavy, nabízí zároveň pohled na větší výběr jeho soch z průřezu Palcroy tvorby od modernisticky stylizovaných prací padesátých a začátku šedesátých let až po jeho typické abstrahované figury. Právě prostřednictvím fotografií výstava představuje i sochy již zaniklé anebo veřejnosti nepřístupné. Jsou zde zastoupeny všechny polohy Svobodovy práce pro Zdeňka Palcra, od jednotlivých soch až po pohledy do ateliérů. Vedle nich jsou vystaveny také Svobodovy volné výtvarné fotografie, jeho dokumentace prací dalších sochařů (Stanislava Kolíbal, Stanislava Podhrázkého, Olbrama Zoubka) a konečně dokumenty či korespondence osvětlující přátelství i pracovní vztah Svobody a Palcra. Výstavu uzavírá dokumentární video s rozhovory se třemi pamětníky, přáteli či kolegy obou autorů – Jaromírem Zeminou, Stanislavem Kolíbalem a Jiřím Plieštikem.

Jan Svoboda, Opřený muž Zdeňka Palcra (1959), 60. léta 20. stol.
negativ, 6 × 9 cm; © soukromá sbírka; digitálně upravený scan © ÚDU AV ČR

Jan Svoboda, Z ateliéru Z.P., 1975
bromostříbrná fotografie, 50,3 × 49,9 cm; © Muzeum Narodowe we Wrocławiu,
inv. č. XIII-3308/33

Jan Svoboda, Pocta Zdeňku Palcra, 1971
bromostříbrná fotografie autorsky adjustovaná na kartonu, 120 × 80 cm;
© Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, inv. č. O 1908

Svoboda + Palcr: Vidět sochy

Velká galerie, 11. 4.—16. 6. 2019

Kurátorka: Katarína Mašterová
Architektka výstavy: Johana Pošová
Grafický design: Štěpán Marko
Nové zvětšeniny: Tereza Kabůrková
Digitální úprava scanů: Vlado Bohdan – Ústav dějin umění AV ČR
Další zastoupení autoři: Stanislav Kolíbal, Stanislav Podhrázký, Jiří Poláček, Květoslav Příbyl, Olbram Zoubek, Marie Zoubková
Video: Tereza Velíková, Pavel Vančát, Katarína Mašterová, Ivan Svoboda
Spolupráce: Pavel Vančát

Galerie výtvarného umění v Chebu
příspěvková organizace
Karlovarského kraje
náměstí Jiřího z Poděbrad 16
350 02 Cheb

T: +420 354 422 450
info@gavu.cz
www.gavu.cz

Výstavní program GAVU Cheb je
podpořen z grantového programu
MK ČR. V roce 2019 vydala Galerie
výtvarného umění v Chebu.

Text: Katarína Mašterová
Grafický design: Štěpán Marko
Tisk: Dragon Press, s. r. o
Náklad: 800 ks

Vernisáž ve středu 10. dubna 2019 v 17:00

Otevírací doba: út–ne, 10:00–17:00

Komentovaná prohlídka výstavy s Katarínou Mašterovou

a Pavlem Vančátem ve středu 1. května 2019 v 17:00

K výstavě vychází monografie s texty Kataríny Mašterové, Ivy Mladičové, Vladimíry Koubové-Eidernové a Jaromíra Zeminy. Výstava je uspořádána ve spolupráci s Ústavem dějin umění AV ČR, v. v. i.